

Temat: Upodobnienie fonetyczne.

1) Dzień dobry.

Witam Was po przerwie świątecznej. Mam nadzieję, że pełni nowej energii i zapału wracanie do naszych zajęć online. Dziś powtórzymy materiał dotyczący fonetyki zgodnie z bieżącymi tematami z języka polskiego.

2) Czym jest fonetyka?

Fonetyka bada zjawiska dźwiękowe w mowie. To nauka o głoskach. Fonetyka wyjaśnia też, jaką funkcję pełnią poszczególne narządy mowy. Ogólnie zapamiętajcie, że **fonetyka zajmuje się dźwiękową stroną języka**.

3) **W fonetyce mówimy o upodobnieniach grup spółgłoskowych.**

Sprawa dotyczy dwóch spółgłosek sąsiadujących ze sobą, np. spółgłoski dźwięcznej i bezdźwięcznej. Upodobnienie to zmiana jednej z nich, dostosowanie się do drugiej w ten sposób, że w wymowie spółgłoski stają się do siebie podobne: albo obie są dźwięczne albo obie są bezdźwięczne. Ich pisownia się nie zmienia.

4) Jak dochodzi do upodobnienia?

Wyraz łódka wymawiamy: [łótka] . Dlaczego?

Już w trakcie wymawiania dźwięcznej spółgłoski **d**, narządy mowy są przygotowane do wymówienia bezdźwięcznej spółgłoski **k** i po prostu przestają drgać. Spółgłoska dźwięczna **d** upodabnia się do bezdźwięcznej **k** i zamiast łódka mówimy [łótka]. To upodobnienie polega na utracie dźwięczności przez spółgłoskę **d** pod wpływem bezdźwięcznego **k**.

5) Jakie mogą być upodobnienia?

Udźwięcznienie skojarz z hasłem: spółgłoska nabiera dźwięczności. Jak je rozpoznasz?

Głoskę bezdźwięczną wymawiasz dźwięcznie pod wpływem sąsiadującej głoski dźwięcznej, np. w wyrazie prośba dźwięczne **b** sprawia, że bezdźwięczne **ś** wymawiasz jak dźwięczne **ź** i wyraz brzmi: [proźba].

Ubezdźwięcznienie skojarz z hasłem: spółgłoska traci dźwięczność.

Jak je rozpoznasz? Głoskę dźwięczną wymawiasz bezdźwięcznie pod wpływem sąsiedniej spółgłoski bezdźwięcznej, np. w wyrazie twój bezdźwięczne **t** sprawia, że dźwięczne **w** zamienia się w bezdźwięczne **f** i twój wymówisz jako [tfój].

6) W którą stronę działa upodobnienie?

Upodobnienie wsteczne

W wyrazie ławka: **w** traci dźwięczność pod wpływem bezdźwięcznego **k**. Skojarzcie kierunek upodobnienia: **k** wpływa na **w**; ławka (mówimy: łafka). Jest to upodobnienie wsteczne. Dlaczego? Przebiega w kierunku odwrotnym niż cały wyraz, jakby „do tyłu”.

Upodobnienie postępowe

W wyrazie trzask: **rz** traci dźwięczność pod wpływem bezdźwięcznego **t**.

Skojarzcie kierunek upodobnienia: **t** wpływa na **rz**. Trzask (mówimy: tšask).

Jest to upodobnienie postępowe. Dlaczego? Przebiega w tym samym kierunku co cały wyraz.

- 7) Gdzie występują upodobnienia?

Upodobnienie wewnątrz wyrazu

To wszystkie upodobnienia, które, jak sama nazwa wskazuje, zachodzą wewnątrz wyrazu.

Upodobnienie między wyrazami

Zasada działania upodobnienia jest taka sama, ale spółgłoski upodobniające się do siebie pochodzą z dwóch sąsiadujących wyrazów. Tu pod uwagę bierzemy ostatnią spółgłoskę pierwszego wyrazu i pierwszą spółgłoskę następnego wyrazu, np. jak dobrze– dźwięczne **d** powoduje udźwięcznienie bezdźwięcznego **k**, dlatego powiemy: [jaɡ dobrze].

- 8) Mam nadzieję, że to objaśnienie pomoże Wam zrozumieć ten dość zawiły proces fonetyczny. Przeczytajcie je i postarajcie się znaleźć samodzielnie przykłady na upodobnienia fonetyczne.

Pozdrawiam, Joanna Nowakowska